

GÜlRGÜmLl; KURALLARI GÜlRGÜmLl; KURLARIL[[1](#)] “
Gâdâb", edeb kelimesinin çoğuludur. "Edeb", sözlük anlamı ile,
"terbiye", "utanma", "usul", "yol" ve "kaide”" gibi anlamlara gelir. ”"Muaşeret" ise
 &birlikte yaşayıp iyi geçinme demektir. & Bir İslam ahlağı terimi olarak “
adab", göz önünde bulundurulması gerekli olan kaideler, usuller, ahlaken
uyulması gereken hususlar, terbiye ve nezaket kuralları anlamında kullanılır. “"Adab-ı
muaşeret" ise toplum içinde normal davranış şekilleri, insanların birbirleriyle
geçinmeleri usulü, nezaket, terbiye ve görgü demektir. &Daha geniş
bir bakış açısıyla, toplum içinde yaşayan insanın, birlikte bulunduğu & diğer
insanlarla uyum içinde yaşamasını sağlayan, hayatın günلük akışı
sürecinde, insanların uymaları veya sergilemeleri gereken davranış, usul ve şekillerine,
ahlâk, terbiye ve nezâket kurallarına, İslâm'ın güzel saydığı söz ve
davranışlara, & insanların kendisine davet olunan bütün hayır, zarâfet,
usululuk ve güzel ahlâk kurallarını adâb-ı muaşeret diye tanımlamak &
mümkündür. &Kâinatı en mükemmel bir düzen ve intizam
üzere var eden Allah, bu düzen içinde insanı en güzel bir kıvamda
yaratmış ve gerçeği şu ayet-i kerimede ifade buyurmuştur: &
لَقَدْ
خَلَقْنَا
الْإِنسَانَ
فِي أَحْسَنِ
تَقْوِيمٍ &
 &&
“"Biz insanı en güzel şekilde yarattık”" (Tin, 95/4). Bu
güzel yaratılışı, maddî yapıyı olduğu kadar, insanın manevî yapısının, sosyal ve ahlaki
davranışlarının temel niteliğini ve son noktada olması gereken şekli ve tarzı da kapsamaktadır.
Bu temel niteliğin ona verilmesi, kendisini yüklenen kulluk vazifesini en güzel
biçimde yerine getirmesini sağlamak hedefine yöneliktir. İşte bundan dolayı Yaratıcı
Kudret diğ&er varlıkları da insanın istifadesine vermiş, böylice onu, âlem içinde
hâkim duruma getirerek kendisine muhatap ve kulluk ile mükellef kılmıştır.
Peygamberleri vasıtasıyla mutluluğa ulaştırıp yolları göstermiş, iyi ve güzeli,
kötü ve çirkini öğ&retmiştir. Her şeyi mükemmel olarak yaratan Allah,
insanlara da bu mükemmel nizama paralel bir hayat sürmelerini sağlayacak
düsturları öğ&retmiş, "doğru"yu ve "yanlış"ı göstermiştir. &"Kur'an'ın bize
öğ&rettiđi ahlâk ve âdâb, zamandan zamana, mekandan mekana
değişmeyen, & evrensel hayat düsturlarını temsil eder. İslam ahlak ve adabı diye
nitelediğimiz bu sistemin en güzel öređi de sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) dir. Kuran
bu hakikati şöyle ortaya koymaktadır:
وَإِنَّكَ
لَعَلى
خُلُقٍ
عَظِيمٍ &“"Sen elbette
yüce bir ahlak üzeresin”" (Kalem, 68/4). Bu ayet-i kerime bir yandan Hz.
Peygamberi taltif ederken, bir yandan da müminlere hayat tarzlarını ve davranışlarını
kendisine uyduracakları mükemmel bir örnek sunulduđunu da ifade etmektedir.
Nitekim, Hz. Peygamber de انما بعثت

لاتمم مكارم
الاخلاق "Ben, ahlâkın
güzelliklerini tamamlamak için günderildim."[\[2\]](#)
buyurmuştur. O, Kur'ân'dan ibaret olan güzel ahlâkını hayatında yaptığı
uygulaması ve tavsiyeleri ile ümmetine tebliğ etmiştir. Yüce Allah
şöyle buyuruyor: لَقَدْ
كَانَ لَكُمْ
فِي رَسُولِ
اللَّهِ
أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ
لِمَنْ كَانَ
يَرْجُو
اللَّهَ
وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ
وَذَكَرَ
اللَّهَ
"كَثِيرًا “Ey inananlar!
Andolsun ki, sizin için, Allah'a ve âhret gününe kavuşmayı umanlar ve
Allah'ı çok anan kimseler için Resülullah en güzel
örnektir” (Ahzab, 33/21). Sevgili Peygamberimiz de hadis-i şeriflerinde
güzel ahlakın hayatımızdaki önemini şöyle ifade buyurmaktadır:
مَا مِنْ شئ
أثْقَلُ في
مِيزَانِ
المُؤمِنِ
يَوْمَ
الْقِيَامَةِ
مِنْ خُلُقٍ
حَسَنٍ،
وَإنَّ
اللّهَ
تَعالى
ليُبْغِضُ
الفَاحِشَ
الْبَذِئَ "Kıyâmet
günü, müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır basan bir şey
yoktur. Allah Teâla hazretleri, çirkin, düşük söz (ve davranış)
sahiplerine buğzeder."[\[3\]](#)
وَخَالِقِ
النَّاسَ
بِخُلُقٍ
حَسَنٍ "İnsanlara iyi ahlakla muamele
et"[\[4\]](#) Müslüman hiçbir zaman, İslam'ı hayata aktaran bir "birim"
olduğunu unutmamalıdır. Her mümin, birey olarak bütünüyle İslam'ı
temsil etme konumundadır. Her davranışı sonuçta onun dinine, yani İslam'a mal
edilecektir. Bu açıdan, İslam'ın nezaketine göge düşürecek

davranış ve ilişkilerden kaçınılması gerekmektedir. "Müslüman" olduğunu söyleyen kimse, aynı zamanda İslam'ı temsil ettiğini de söylemiş olmaktadır. Bu fiilen de böyledir. Sergilenecek her hangi bir kaba davranış, her şeyden önce davranış sahibinin hayatını şekillendirdiği sonuçları İslam akla gelecektir. Hadis bilginleri, Hz. Peygamber'in bizzat yaşadığı ve mümmetine tavsiye ettiği âdâb ve ahlâk kaidelerini ihtiva eden hadîsleri, topladıkları hadîs kitaplarında, "Kitâbu'l Edeb", "Bâbu'l Edeb" gibi özel başlıklar altında bir araya getirmişlerdir. Edep kurallarının böyle bir bölümü, Hz. Peygamber'in birer sünneti olduğu gibi, daha önce geçilmiş peygamberlerin de sünnetidir. Rivayetlerle sabit olan edep ve güzel ahlâk hakkındaki Peygamberî emirler bölümünde olan her kişinin bu emirleri şahsında uygulaması, daha sonra da terbiyesi altında bulundurduğu kişileri bu güzel ahlâk ile bezemeye çalışması gerekir. Kur'an'ın bu konudaki uyarısı aşkındır:

10/114;157/114;1610/115;1617/1607;1614/1575;1575/1604;1614/1617;1584/1616;1610/1606;1614/1570;1605/1614;1606/1615;1608/1575;1602/1615;1608/1575;1571/1614;1606/1601;1615/1587;1614/1603;1615/1605;1618/1608;1614/1571;1614/1607;1618/1604;1616/1610;1603/1615;1605/1618;1606/1614;1575/1585;1611/1575;1608/1614;1602/1615;1608/1583;1615/1607;1614/1575;1575/1604;1606/1614;1617/1575;1587/1615;1608/1614;1575/1604;1618/1581;1616/1580;1614/1575;1585/1614;1577/1615;1593/1614;1604/1614;1610/1618;1607/1614;1575;1605/1614;1604/1614;1575/1574;1616/1603;1614/1577;1612;1594/1616;1604/1614;1575/1592;1612;1588/1616;1583/1614;1575/1583;1612;1604/1614;1575;1610/1614;1593/1618;1589/1615;1608/1606;1614;1575/1604;1604/1614;1617/1607;1614;1605/1614;1575;1571/1614;1605/1614;1585/1614;1607/1615;1605/1618;1608/1614;1610/1614;1601/1618;1593/1614;1604/1615;1608/1606;1614;1605/1614;1575;

1610/1615;1572/1618;1605/1614;1585/1615;1608/1606;1614;. "Ey inananlar! Kendinizi ve çocuklarınızı Allah ve Peygamberi'nin razı olduğu güzel davranış biçimleriyle bezeyerek iyi birer mümin, "güzel" birer insan olmalarını sağlamamızı istemektedir. Her toplumun kendi sosyal yapısına göre âdâb anlayışı vardır. Müslümanlığa göre ahlâk âdâbın temel bölümü sünnet; Allah'ın koyduğu hükümler oluşturur. Bu hükümlere aykırı olarak âdâb geliştirilemez. Kur'an'daki etkilenmelerde, milli benliğe aykırı tutumlardan kaçınılması nasıl gerekli ise, dinin bizzat belirlediği adabın da, kur'an'daki etkilenmelere kurban edilmemesine dikkat etmek kaçınılmazdır. Sözelimi, yemeği

[illegible]

رَحيمٌ . “Ey imân edenler!
Çokça zannetmekten kaçnınız. Şüphe yok ki, zannın bâzısı
günahtır ve araştırmakta bulunmayınız ve bazınız bazınızı gıybet etmeyiniz. Sizden biriniz
ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? (Bilakis) Onu kerih görmüş
olursunuz. Artık Allah'tan korkunuz, şüphe yok ki, Allah Teâlâ tevbeleri kabul
edicidir, çok esirgeyicidir” (Hucurat 49/ 12) buyurmuştur. Peygamberimiz (a.s.) ise
bu hususu şöyle ifade etemketedir:
إِيَّاكُمْ
وَالظَّنَّ
فَإِنَّ
الظَّنَّ
أَكْذَبُ
الْحَدِيثِ،
وََﻷ
تَجَسَّسُوا
48; وﻷََ
تَحَسَّسُوا
48; وََﻷ
تَنَافَسُوا
48; وََﻷ
تَحَاسَدُوا
48; وﻷََ
تَبَاغَضُوا
48; وﻷََ
تَدَابَرُوا
48; وَكُونُوا
عِبَادَ
اللّهِ
إِخْوَانًا
كَمَا
أَمَرَكُمُ
اللّهُ
تَع.َالَى:
الْمُسْلِمِ
أَخُو
الْمُسْلِمِ
48; َﻷ
يَظْلِمُهُ،
وﻷََ
يَخْذُلُهُ،
وََﻷ
يَحْقِرُهُ.
بِحَسْبِ
امْرِئٍ مِنَ
الشَّرِّ
أَنْ
يَح.ْقِرَ
أَخَاهُ

الْمُسْلِمُ.
كُلِّ
الْمُسْلِمِ
عَلَى
الْمُسْلِمِ
حَرَامٌ،
مَالُهُ
وَدَمُهُ
وَعِرْضُهُ. "Zandan
sakının. Zira zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüs etmeyin, haber koklamayın,
birbirinze benlik yarışına girmeyin etmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize buğzetmeyin,
birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları, Allah'ın emrettiği şekilde kardeş olun.
Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona (ihânet etmez), zulmetmez,
onu mahrum bırakmaz, onu tahkîr etmez. Kişiyi şer olarak, müslüman kardeşini
tahkir etmesi yeterlidir. Her müslümanın malı, kanı ve ırzı diğer
müslümana haramdır." [9]
 [VAAZIN DEVAMI İÇİN TIKLA](#) [1] Bu bölüm Din İşleri Yüksek
Kurulu Uzmanı Rüstem Beşler tarafından □□hazırlanıştır. [2] Malik,
Hüsnül-Hulk, 8 , I, 904. [3] Tirmizi, Birr, 62. IV, 363. [4]
□□Tirmizî, Birr, 55, IV,355. [5]Müslim, □□İman. 14. I, 65 [6]
Fussilet, 41/34. [7] Müslim, Birr, 28-34, III,1984-1985. [8] Buhârî, Mezalim,
3. III, 98. [9] Müslim, Birr, 28-34, III,1985-1986.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)